

Nr 175

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag angående ändrad lydelse av 2 § 2:o), 8:o), 10:o), 14:o) och 17:o) lagen den 26 maj 1909 (nr 38 s. 3) om Kungl. Maj:ts regeringsrätt; given Stockholms slott den 25 mars 1955.

Under åberopande av bilagda i statsrådet och lagrådet förda protokoll vill Kungl. Maj:t härmed jämlikt § 87 regeringsformen föreslå riksdagen att antaga härvid fogade förslag till lag angående ändrad lydelse av 2 § 2:o), 8:o), 10:o), 14:o) och 17:o) lagen den 26 maj 1909 (nr 38 s. 3) om Kungl. Maj:ts regeringsrätt.

GUSTAF ADOLF

Herman Zetterberg

Propositionens huvudsakliga innehåll

I anslutning till viss nytillkommen lagstiftning föreslås att vissa besvärsmål skall avgöras av regeringsrätten.

Förslag

till

Lag

angående ändrad lydelse av 2 § 2:o), 8:o), 10:o), 14:o) och 17:o) lagen
den 26 maj 1909 (nr 38 s. 3) om Kungl. Maj:ts regeringsrätt

Härigenom förordnas, att 2 § 2:o), 8:o), 10:o), 14:o) och 17:o) lagen
den 26 maj 1909 om Kungl. Maj:ts regeringsrätt¹ skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

(Gällande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

2 §.

2:o) mål om beslut av landsting, av kommun, annan menighet eller deras representationer, så framt ej klagan föres över Konungens befallningshavandes beslut i anledning av sökt fastställelse å generalplan, stadsplan eller utomplansbestämmelser, å ändring av fastställd sådan plan eller sådana bestämmelser eller å beslut, varom förmäles i 14 § 1. lagen om polisväsendet i riket, eller ock målet angår skolväsendets ordnande;

mål om nybyggnad — — — — — till barn;

8:o) mål om rust- och rotehållares — — — deras begagnande;

mål om beslut av Konungens befallningshavande på grund av lagen om allmänna vatten- och avloppsanläggningar;

mål om strömrrensningar — — — samfärd tångtäkt;

10:o) mål om rättighet — — — villkoren därvid;

mål om avlösning av rätt till delaktighet i häradsallmänning eller i allmänningsskog;

14:o) mål om inmutning — — — farmaceutisk specialitet;

mål om anteckning i aktiebolags-, försäkrings-, förenings-, handels- eller försäkrings-, förenings-, handels-, fi-

¹ Senaste lydelse av 2 § 2:o) se SFS 1949: 238 och av 2 § 8:o), 14:o) och 17:o) se SFS 1954: 441.

(Gällande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

ler annat dylikt register, om anmälan om idkande av näringsyrke;

filial-, bank-, sparbanks- eller annat dylikt register, om anmälan om idkande av näringsyrke;

mål om registrering av fartyg — — — föra automobil;

mål om utfärdande av, förlängning av giltighetstid för eller återkallande av luftfartscertifikat, behörighetsbevis för förare av luftfartyg eller sådant tillstånd, som avses i § 24 c) förordningen den 26 maj 1922 (nr 383) om luftfart;

mål om registrering av luftfartyg, om utfärdande av, förlängning av giltighetstid för eller återkallande av luftfartscertifikat, behörighetsbevis för förare av luftfartyg eller sådant tillstånd, som avses i § 24 c) förordningen den 26 maj 1922 (nr 383) om luftfart;

mål om registrering av elektrisk — — — sådant förbud;

mål om beslut, i andra fall än förut i denna paragraf angivits, av registreringsmyndigheten för aktiebolag i ärende rörande sådant bolag eller av tillsynsmyndighet över registrerade understödsföreningar;

mål om beslut, i andra fall än förut i denna paragraf angivits, av registreringsmyndighet för aktiebolag, bankaktiebolag eller sparbanker i ärende rörande sådant företag eller av tillsynsmyndighet över registrerade understödsföreningar;

mål om beslut av Konungens befallningshavande — — — andra personalstiftelser;

17:o) mål om kyrkotukt — — — psykiskt efterblivna;

mål om tillämpning av vad angående alkoholister är särskilt stadgat; vård;

mål om sterilisering — — — i brottmål;

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1956 såvitt avser den i 2 § 10:o) vidtagna ändringen angående mål om avlösning av rätt till delaktighet i häradsallmänning eller i allmänningsskog och de i 2 § 14:o) vidtagna ändringarna angående mål om anteckning i filial-, bank- eller sparbanksregister, om registrering av luftfartyg och om beslut av registreringsmyndighet för bankaktiebolag eller sparbanker i ärende rörande sådant företag, den 1 oktober 1955 såvitt avser den i 2 § 17:o) vidtagna ändringen angående mål enligt lagen om nykterhetsvård samt i övrigt den 1 juli 1955.

Utdrag av protokollet över justitiedepartementsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 18 mars 1955.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden SKÖLD, ZETTERBERG, TORSTEN NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, ANDERSSON, NORUP, HEDLUND, PERSSON, HJALMAR NILSON, LINDELL, NORDENSTAM, LINDSTRÖM, LANGE.

Chefen för justitiedepartementet, statsrådet Zetterberg, anmäler efter gemensam beredning med cheferna för kommunikations-, finans-, jordbruks-, handels- och inrikesdepartementen samt statsrådet Hjalmar Nilson fråga angående *ändring i lagen om Kungl. Maj:ts regeringsrätt* samt anför därvid följande.

1. Enligt 2 § 2:o) första punkten regeringsrättslagen tillhör mål om beslut av landsting, av kommun, annan menighet eller deras representationer regeringsrättens upptagande och avgörande, såframt ej klagan föres över länsstyrelsens beslut i anledning av sökt fastställelse i vissa närmare angivna fall. Bland dessa undantagna fall nämnes beslut i anledning av sökt fastställelse å beslut, varom förmåles i 14 § 1. lagen om polisväsendet i riket.

Därest i mål, som enligt 2 § 2:o) tillhör regeringsrättens upptagande, klagan rör myndighets beslut i anledning av sökt fastställelse å landstings, menighets eller dess representations beslut skall regeringsrätten jämlikt 3 § med eget utlåtande överlämna målet till avgörande av Kungl. Maj:t i statsrådet. Om besvär anförts över det kommunala beslutet, avgöres emellertid målet enligt huvudregeln av regeringsrätten.

Genom lag den 5 juni 1953, vilken såvitt nu är i fråga trätt i kraft den 1 juli 1954 (se kungörelse den 14 maj 1954), har 14 § lagen om polisväsendet i riket ändrats. De beslut som avses i 1 mom. av paragrafen är sådana som gäller pensionering eller familjeunderstöd samt polisväsendets organisation. Dessa beslut skall icke längre underställas länsstyrelsens prövning utan endast anmälas för länsstyrelsen.

Med hänsyn till nämnda ändring torde ur det ifrågavarande stadgandet i 2 § 2:o) regeringsrättslagen böra utgå orden »eller å beslut, varom förmåles i 14 § 1. lagen om polisväsendet i riket». Ändringen torde böra träda i kraft den 1 juli 1955.

2. I proposition nr 121 till innevarande års riksdag har framlagts förslag till lag om allmänna vatten- och avloppsanläggningar. En vatten- och

avloppsanläggning är enligt förslaget att anse såsom allmän, om den omhänderhaves av kommun eller, därest den omhänderhaves av annan än kommun, om länsstyrelsen efter prövning i viss ordning förklarar anläggningen för allmän (1 och 2 §§). Kommunerna är i viss omfattning skyldiga att sörja för tillkomsten av behövliga allmänna vatten- och avloppsanläggningar. Om en kommun försummar denna skyldighet, kan länsstyrelsen förelägga kommunen att fullgöra densamma (3 §). För allmän vatten- och avloppsanläggning skall bestämmas visst verksamhetsområde. I regel äger den som omhänderhar anläggningen — i förslaget kallad huvudmannen — att bestämma verksamhetsområdet efter eget skön, men i vissa fall kan länsstyrelsen meddela föreskrifter angående dess omfattning (2 och 5 §§). Fastighet, som ligger inom verksamhetsområdet, skall under vissa angivna förutsättningar anslutas till anläggningen; vägras anslutning, må länsstyrelsen ge åläggande därom (6 §). Föreskrifter, som huvudmannen meddelar angående sättet för brukande av anläggningen, skall i regel underställas länsstyrelsens prövning (12 §). Med avseende å icke-kommunal anläggning ges ett stadgande, enligt vilket länsstyrelsen i fall av grövre försummelse eller missbruk från huvudmannens sida äger förordna syssloman att handhava anläggningen och därmed förenade angelägenheter (18 §). Om särskilda undersökningar erfordras för fullgörande av uppgift som ankommer på länsstyrelsen, må vid behov anlitas sakkunnigt biträde därtill. Denne äger åtnjuta ersättning att gäldas av anläggningens huvudman, kommunen eller enskild sakägare med belopp, som länsstyrelsen bestämmer (20 §). I vissa fall äger länsstyrelsen stadga vite (21 §). Över länsstyrelsens beslut må talan föras hos Konungen genom besvär (22 §).

Där i enlighet med bestämmelserna i förenämnda lagförslag besvär anföres hos Kungl. Maj:t, bör prövningen av besvären ankomma på regeringsrätten. Bestämmelse härom torde böra införas i 2 § 8:o) regeringsrättslagen och träda i kraft samtidigt med den föreslagna lagen om allmänna vatten- och avloppsanläggningar eller den 1 juli 1955.

3. Genom proposition nr 88 har för innevarande års riksdag framlagts förslag till lag angående ändring i lagen den 18 april 1952 om allmänningsskogar i Norrland och Dalarna. Enligt lagförslaget skall det bli möjligt att i vissa fall få till stånd avlösning av delägars andel i allmänningsskog. Lagförslaget ansluter i allt utom i fråga om sättet för bestämmande av ersättningen för andel som skall avlösas till vad som redan gäller i fråga om avlösning av andel i häradsallmänning enligt lagen den 18 april 1952 om häradsallmänningar (8 §). Beslut om avlösning av andel i allmänningsskog skall meddelas av länsstyrelsen. Denna myndighet skall också fastställa beloppet av den ersättning som skall utgå efter en skälighetsprövning för vilken grunderna anges i lagförslaget. Mot de beslut som länsstyrelse meddelat enligt lagen om allmänningsskogar kan talan fullföljas hos Kungl. Maj:t genom besvär (46 § 2 mom.). I propositionen uttalas, att besvären torde böra prövas av regeringsrätten. Vidare förklaras i propositionen, att starka skäl talar för att även besvär över beslut om avlösning av andel i

häradsallmänning, vilka nu prövas av Kungl. Maj:t i statsrådet, skall prövas av regeringsrätten, varjämte tillägges, att dessa skäl ökar i styrka, om det i propositionen framlagda lagförslaget genomföres.

I enlighet med det anförda torde i 2 § 10:o) regeringsrättslagen bestämmelse böra upptagas, att prövning av mål om avlösning av rätt till delaktighet i häradsallmänning eller i allmänningsskog skall tillkomma regeringsrätten. Bestämmelsen torde, liksom den föreslagna lagen angående ändring i lagen om allmänningsskogar, böra träda i kraft den 1 januari 1956.

4. I proposition nr 13 till innevarande års riksdag har framlagts förslag till bl. a. lag om registrering av luftfartyg samt om bärgning av sådant fartyg m. m. I 1 kap. nämnda lag upptages bestämmelser om registrering av luftfartyg och om dess nationalitet. Bestämmelserna avses skola ersätta de nu i 4—13 §§ förordningen den 26 maj 1922 (nr 383) om luftfart meddelade föreskrifterna i ämnet. De nya bestämmelserna ansluter sig i mycket till vad som nu gäller. Sålunda skall enligt det nu framlagda förslaget luftfartygsregister fortfarande föras hos luftfartsstyrelsen (1 §). Till de bestämmelser som blivit i väsentlig mån ändrade hör däremot vad som stadgas rörande villkoren för att luftfartyg skall kunna registreras (2—4 §§) och i fråga om förutsättningarna för att sådant fartyg skall få avföras ur registret (9 och 10 §§). Propositionen har numera bifallits av riksdagen.

De nya bestämmelserna om registrering av luftfartyg ger endast i ett avseende utrymme åt lämplighetsprövning, nämligen när fråga är huruvida fartyg med utländsk ägare må införas i eller kvarstå i registret (2 § andra stycket, 9 § andra stycket). Sådan prövning skall ankomma icke på luftfartsstyrelsen utan på Kungl. Maj:t, varvid avsetts Kungl. Maj:t i statsrådet. När fråga är om besvär över ett hos luftfartsstyrelsen fattat beslut rörande registrering, torde målets natur göra det lämpligt att dess slutliga prövning överlämnas till regeringsrätten. Det må till jämförelse nämnas, att regeringsrätten jämlikt 2 § 14:o) regeringsrättslagen har att pröva mål om registrering av sjögående fartyg och om anteckning i automobilregister.

Med anledning av vad sålunda anförts torde i regeringsrättslagen böra infogas ett stadgande av innehåll att jämväl mål om registrering av luftfartyg skall upptagas och avgöras av regeringsrätten. Ändringen synes kunna genomföras oberoende av den i propositionen nr 13 föreslagna lagstiftningen, vilken med hänsyn till att Sverige först måste ansluta sig till en internationell konvention skall träda i kraft den dag Kungl. Maj:t förordnar. Stadgandet torde böra träda i kraft den 1 januari 1956.

5. Genom proposition nr 87 har för innevarande års riksdag framlagts förslag till bl. a. lag om rätt för utländska bolag och föreningar att idka näring här i riket. Enligt denna lag, vilken är avsedd att träda i kraft den 1 januari 1956, skall utländska bolag och utländska ekonomiska föreningar under vissa förutsättningar kunna få tillstånd av Kungl. Maj:t att idka näring i Sverige genom ett avdelningskontor med självständig förvaltning, en filial. Innan filialen börjar sin verksamhet, skall den anmälas för registrering hos registreringsmyndigheten för filialer, d. v. s. patent- och registreringsverket eller

annan myndighet, som Kungl. Maj:t förordnar. Sker ändring i förhållande, som tidigare anmälts för registrering, skall anmälan härom ofördröjligen göras (9 §). I särskilt angivna fall skall registreringsmyndigheten avföra filial ur registret (13 §); därmed upphör det utländska företagens rätt att genom filialen idka näring här i riket (14 §). För att bereda tillfälle till avveckling av filialens verksamhet kan registreringsmyndigheten emellertid medge anstånd med avförandet. Anteckning om sådant medgivande skall göras i registret.

Vägras registrering i filialregistret, kan beslutet genom besvär dragas under Kungl. Maj:ts prövning (10 § andra stycket). Detsamma gäller beträffande beslut att avföra filial ur registret samt beslut om anstånd med sådant avförande (14 § andra stycket).

Enligt 2 § 14:o) fjärde punkten regeringsrättslagen ankommer det på regeringsrätten att upptaga och avgöra mål om anteckning i aktiebolags-, försäkrings-, förenings-, handels- eller annat dylikt register. Filialregistret utgör otvivelaktigt ett register av sådant slag som här avses. I klarhetens intresse torde filialregistret emellertid böra införas bland de särskilt uppräknade registren. Under uttrycket mål om anteckning i filialregister faller uppenbarligen även besvär över beslut att avföra filial ur filialregistret och över beslut om anstånd med avförande.

6. Ändring i regeringsrättslagen torde vidare påkallas av de till årets riksdag framlagda propositionerna nr 3 med förslag till bl. a. lag om bankrörelse och nr 151 med förslag till bl. a. lag om sparbanker. Dessa förslag innebär nämligen, att det från och med den 1 januari 1956 skall finnas ett särskilt register över bankaktiebolagen, bankregistret, fört av bank- och fondinspektionen, samt sparbanksregister, förda av länsstyrelserna. Även dessa register torde böra införas bland de i 2 § 14:o) fjärde punkten regeringsrättslagen upptagna.

Registreringsmyndigheten för bankaktiebolag kan ha att träffa vissa beslut, vilka först medelbart går ut på anteckning i bankregistret och är jämförbara med beslut, som avses i 2 § 14:o) elfte punkten regeringsrättslagen (se 175 § tredje stycket förslaget till banklag). Motsvarande gäller i fråga om registreringsmyndigheterna för sparbanker (se 86 § 3 mom. förslaget till lag om sparbanker). Det torde med hänsyn härtill vara lämpligt att i 2 § 14:o) elfte punkten regeringsrättslagen göra ett tillägg rörande mål om beslut av registreringsmyndigheterna för bankaktiebolag och sparbanker. Tillägget medför en redaktionell jämkning av ifrågavarande stadgande i regeringsrättslagen.

De ändringar som här och under punkt 5. förordats i 2 § 14:o) regeringsrättslagen torde — liksom lagen om rätt för utländska bolag och föreningar att idka näring här i riket, lagen om bankrörelse och lagen om sparbanker — böra träda i kraft den 1 januari 1956.

7. I 2 § 17:o) tredje punkten regeringsrättslagen nämnes såsom föremål för regeringsrättens upplagande och avgörande besvär i mål om tillämpning av vad angående alkoholister är särskilt stadgat. Detta stadgande in-

fördes i lagen år 1913 och avsåg ursprungligen tillämpningen av den nämnda år beslutade lagen om behandling av alkoholister (se prop. nr 287/1913 s. 9) samt sedermera tillämpningen av 1931 års alkoholistlag. Den 27 juli 1954 har utfärdats en lag om nykterhetsvård, vilken träder i kraft den 1 oktober 1955, då 1931 års lag upphör att gälla. Med verkan från och med sistnämnda dag torde ifrågakvarande stadgande i 2 § 17:o) regeringsrättslagen böra ändras till att avse besvär i »mål enligt lagen om nykterhetsvård».

I enlighet med vad sålunda anförts har inom justitiedepartementet upprättats förslag till *lag angående ändrad lydelse av 2 § 2:o), 8:o), 10:o), 14:o) och 17:o) lagen den 26 maj 1909 (nr 38 s. 3) om Kungl. Maj:ts regeringsrätt.*

Föredraganden hemställer, att lagrådets utlåtande över lagförslaget, av den lydelse bilaga¹ till detta protokoll utvisar, måtte för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamålet inhämtas genom utdrag av protokollet.

Denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan bifaller Hans Maj:t Konungen.

Ur protokollet:

Harriet Stangenberg

¹ Bilagan, som är likalydande med det vid propositionen fogade lagförslaget, har här utslutits.

Utdrag av protokollet, hållet i Kungl. Maj:ts lagråd den 25 mars 1955.

Närvarande:

justitieråden LECH,

REGNER,

GÖSTA LIND,

regeringsrådet LORICHS.

Enligt lagrådet den 23 mars 1955 tillhandakommet utdrag av protokoll över justitiedepartementens ärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet den 18 mars 1955, hade Kungl. Maj:t förordnat, att lagrådets utlåtande skulle för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamålet inhämtas över upprättat förslag till *lag angående ändrad lydelse av 2 § 2:o), 8:o), 10:o), 14:o) oh 17:o) lagen den 26 maj 1909 (nr 38 s. 3) om Kungl. Maj:ts regeringsrätt.*

Förslaget, som finnes bilagt detta protokoll, föredrogs inför lagrådet av t. f. byråchefen för lagärenden i justitiedepartementet S. Rudholm.

Lagrådet lämnade förslaget utan erinran.

Ur protokollet:

Harriet Stangenberg

Utdrag av protokollet över justitiedepartementsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 25 mars 1955.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER; ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden SKÖLD, ZETTERBERG, TORSTEN NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, ANDERSSON, NORUP, HEDLUND, PERSSON, HJALMAR NILSON, LINDELL, NORDENSTAM, LINDSTRÖM, LANGE.

Chefen för justitiedepartementet, statsrådet Zetterberg, anmäler efter gemensam beredning med cheferna för kommunikations-, finans-, jordbruks-, handels- och inrikesdepartementen samt statsrådet Hjalmar Nilson lagrådets den 25 mars 1955 avgivna utlåtande över det till lagrådet den 18 mars 1955 remitterade förslaget till *lag angående ändrad lydelse av 2 § 2:o), 8:o), 10:o), 14:o) och 17:o) lagen den 26 maj 1909 (nr 38 s. 3) om Kungl. Maj:ts regeringsrätt* samt hemställer att lagförslaget, som av lagrådet lämnats utan erinran, måtte jämlikt § 87 regeringsformen genom proposition föreläggas riksdagen till antagande.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdade hemställan förordnar Hans Maj:t Konungen, att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Sven Fischier